

VÁLASZ

„A járási könyvtárak továbbfejlesztésének útja” c. cikkhez érkezett hozzászólásokra

„A Könyv” augusztusi számának a címben említett cikke valóban élénk visszhangra talált a járási és a megyei könyvtárak körében. „A Könyv” közölte Katona Tamás és Tóth József hozzászólását, de rajtuk kívül mások is megírták észrevételüket a szerkesztőségnek. A legfontosabbak ezek között Békés György hatvani és Nagy Attiláné sátoraljaújhegyi járási könyvtár vezetőké. Elég sok könyvtáros szóban közölte véleményét „A Könyv” szerkesztőségével és a cikk szerzőjével.

A vitatott kérdések jelentős része a járási könyvtárak munkaszervezetével és a tanácsokkal való együttműködéssel áll kapcsolatban. A járási könyvtárak módszertani munkájáról kérdés érkezett be, amelyre lapunk más helyén adunk választ. (A Könyvtáros 1956. 1. sz. 19. old.)

A hozzászólások azt mutatják, hogy a kérdés lényegesen sokrétűbb, mint ahogy azt a cikk változta s ami igen örömdetes, arra is rámutattak (többek között Tóth József cikke), hogy megyei könyvtáraink egy része sokat tett a járási könyvtárak korszerű munkaszervezetének továbbfejlesztése érdekében s különösen, ahol a járási könyvtárak szervezeti szabályzatát gondosan áttanulmányozták és szem előtt tartották, értékes eredményeket értek el.

A hozzászólók mindegyike egyetért egy kérdésben: a könyvtár vezetőjének a vezetői feladatán kívül lényeges részt kell vállalnia a könyvtári munkából is. Abban azonban már eltérnek a vélemények, hogy ez melyik munkakör legyen. A cikk javasolta módszertani hálózati munkakör látszik a legalkalmasabbnak. Ezt erősíti meg Tóth József, Nagy Attiláné véleménye is. Maga a cikk is utal arra, hogy a javasolt beosztást nem lehet mindenütt egyformán megvalósítani s e tekintetben igaza van Katona Tamásnak, hogy a „kislétszámú járási apparátus nem tűr meg annyira szoros megköztést és sokkal nagyobb súllyal esik itt latba, hogy az egyes emberek mire alkalmasak.” Nyilvánvaló, hogy tökéletes és végleges munkaszervezetet nem lehet mindenütt kialakítani a nem megfelelő személyi adottságok miatt. Azt azonban nem fogadhatjuk el, „hogy a ma még szervező minőségben dolgozó könyvtáros általában nem rendelkezik onnyi képzettséggel, hogy megfelelő szak-katalógust csináljon”. Lehetséges hogy a szervező könyvtáros több helyen nem sokat ért a

könyvtári munkához. De ahol ez így van, akkor ez a könyvtáros a hálózati módszertani munkát még kevésbé tudja el látni, mint bármely más könyvtári feladatot. A falusi könyvtárosok tájékoztatása a szakmai- és szépirodalom megfelelő felhasználásáról, a falusi könyvtáraknak a kultúrotthonba és egyúttal a falu kulturális életébe való bekapcsolása, sőt annak központjába helyezése, a falusi könyvtárak politikai és szakmai munkájának valóban hatásos és nem pusztán formális irányítása, egyike a legnehezebb könyvtári feladatoknak s ez emberismeretet, politikai érzéket, nagyfokú műveltséget és főképpen komoly szakmai tudást is feltételez. *Mindenképpen helyes tehát, ha ezt a tevékenységet első sorban a vezető, de mindenesetre jó képességű dolgozó végzi. A munkakörök végleges és merev lerögzítése nem volt a cikk szándékában. Úgy véljük, hogy ahol három személy dolgozik, bármelyik munkakör ellátásához értenie kell minden dolgozónak, mert gyakran kell egymást helyettesíteniük. Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy a nagyobb hatások elérése érdekében egy-egy hosszabb időszakra pontosan el kell határozni a munkaköröket, különben a dolgozók teljesítménye továbbra is alatta marad az elvégezhetőnek. Itt kell eloszlattunk Békés elvtárs aggodalmát, aki attól tart, hogy a cikkben foglaltak a hálózati munka előtérbetelődését idézik elő a helyi tevékenység rovására. A cél a könyvtárak eddig esetleg nem kihasznált erőinek jobb felhasználása útján meggyorsítani a könyvtári tevékenységet, éspedig nem valamely munkának a másik rovására történő végzésével. Maga is ezt javasolja:*

„A munka meggyorsulásának az ésszerű munkaszervezésen keresztül kell történnie és nem szabad, hogy a helyi tevékenység rovására menjen.” Figyelemre méltó azonban azon észrevétele, hogy „a munkaszervezet alakulása többek között azzal kell, hogy járjon, hogy a járási könyvtárakban a könyvtári munkakerő státust segédkönyvtárosi státussá szervezzük át. Ezt az is indokolja, hogy a képzési rendelet azonos feltételeket állít a járási könyvtár beosztott dolgozói elé.”

A cikknek az a megállapítása, amely a vezető munkakörének csak a vezetésre való leszűkítésére vonatkozik, természetesen nem általánosítható. Ilyen szán-

déka nem is volt a cikknek. Ezzel a kérdéssel foglalkozó észrevételek azonban arra is rámutattak, hogy a gyengén működő, képzetlen dolgozókból álló járási könyvtárak élére került egyes vezetők hallatlan erőfeszítést tesznek könyvtáruk felemelésére. Ezekben a könyvtárakban meg az a baj, hogy a vezető sokszor a részfeladatok túlnyomó részét is maga látja el s az is előfordul, hogy erőfeszítéseit munkatársainak részvétlensége kíséri.

Helyt kell adnunk azon könyvtárvezetők véleményének, akik a cikknek a vezető munkájának leszűkítésére, tehát csak a vezetésre korlátozódó elfoglaltságát a járási könyvtárak életében még mindig megmutatkozó túlsok adminisztratív munkában (felesleges értekezletek, a járási tanácsok részéről történő nem könyvtári jellegű igénybevetel stb.) látják. Noha ha a javulás, egyes megyei könyvtárak ma is arról panaszkodnak, hogy a járási tanácsok nem mindig a legmegfelelőbb embereket állítják be a járási könyvtárakba. Egyik járási tanács pl. a megyei tanács népművelési osztálynak tiltakozása ellenére egy labdarú-

gót nevezett ki kölcsönző könyvtárosnak. Nincs szándékunk a könyvtárosokat távoltartani a labdarúgástól! Azonban labdarúgó könyvtáros csak akkor kívánatos, ha az irodalmat is legalább úgy tudja „kezelni” s legalább úgy szereti, mint a labdát.

Végezetül meg kell említeni több járási könyvtárvezető beszámolóját arról, hogy a járási népművelési csoport irányító tevékenysége az utóbbi időben megerősödött s a járási könyvtár munkáját hasznosan irányítja. Pl. a sátorlajújhelyi járás könyvtárának munkatervére beépült a járási népművelési csoport munkatervébe, a könyvtári előadói és a járási előadók tervezetbe illeszkednek s a járási népművelési csoportvezető valóban irányítja a könyvtár munkáját anélkül, hogy a megyei könyvtár szakmai irányító tevékenysége csorbát szenvedne.

Bár a cikkben felvetett kérdések s ezek visszhangja segítséget adott a járási könyvtáraink munkájának megjavításához, a sokrétű és nehéz kérdés megnyugtató megoldása csak a Népművelési Minisztérium, a tanácsok, a megyei és a járási könyvtárak közös erőfeszítésével lehetséges.

Tanácsok a könyvtárakért

A „gyógyíthatatlan betegségek” között, melyektől a könyvtári élet éveken keresztül szenvedett, a tanácsok segítő-készségének hiányát általában legelől szokták emlegetni — amint ezt Lipták Pál Kossuth-díjas könyvtáros fejtegeti hozzánk intézett levelében: „Mindaddig csak elvtérve, s elvi sikon éreztünk támogatást. A kapcsolat azonban sokszor tisztán abban merült ki, hogy harcoltunk a helyiségeinkért, mert a tanács másnak adta, küzdöttünk a képzettségi rendelet tekintélyéért, mert a tanács nem vette figyelembe. Ma is vannak ilyen problémáink. Nem is régen költöztette ki helyiségéből a dévaványai tanács az önálló népkönyvtárat... Mégis azt mondhatjuk, hogy ezen a téren is nagy lépést tettünk előre. A múlt évben jelentős anyagi támogatásban részesítettek bennünket a helyi tanácsok: A Megyei Tanács VB. 20 900 Ft-ot, Békéscsaba Városi Tanács VB. 10 000 Ft-ot, Mezőhegyes K. T. 10 000 Ft-ot, Medgyesegyháza K. T. 7 500 Ft-ot, Békés K. T. 7 000 Ft-ot, Szeghalom K. T. 2 600 Ft-ot, Szarvas K. T. 1 300 Ft-ot, Füzesgyarmat K. T. 1 000 Ft-ot adott, ez összesen 59 400 Ft. Ez az összeg több annál, mint amennyi az egész me-

gye népkönyvtári ellátására jutott 1955-ben (40 000 Ft).“

Békés megye példája nem egyedülálló. Az elmúlt év döntő fordulatot hozott a tanácsok és a könyvtárak viszonyában, majd minden megyében. A felszabadulási verseny, a könyvgyűjtő hónapok eredményei, a könyvtárak segítségével a mezőgazdaságnak, mind világosabban tették a könyvtár jelentőségét a tanácsok előtt, amelyek egyre inkább sajátjuknak érzik a könyvtárakat, és büszkék is rájuk. Új fordulat, hogy a legtöbb városban a városi tanács érdeklődése felébredt a területén működő könyvtár iránt, s ma már nem ritka jelenség, hogy a városban lévő megyei, járási könyvtárakat is támogatják. Legutóbb a győri városi tanács adott 50 000 forintot a könyvtár új épületbe költözéséhez, az új épületet a város egyik legszebb pontján, a városi és a megyei tanács közös erőfeszítése nyomán sikerült a könyvtárnak megszereznie. Győr megyében jelentősebb támogatást adott még a csornai járási tanács (5000 Ft), Rábacsanak község (2000 Ft). Lövő helyiséggel és szekrényekkel, Kapuvár, Ravasz, Tét, Györság, Györszentiván, Gönyű, Bónyrétaláp, Koroncs felszerelési tárgyakkal és